

Destigmatiserende dienstverlening door arboartsen en arbeidsdeskundigen

Achtergrond

Over mensen met psychische aandoeningen bestaan veel vooroordelen. We noemen dit stigma: een krachtig negatief sociaal stempel dat de manier beïnvloedt waarop mensen zichzelf zien en gezien worden. Stigma zit vaak diep geworteld in onze samenleving. Geen wonder dat velen ervoor kiezen om hun aandoening te verzwijgen. Juist in een zakelijke situatie blijkt het lastig om open om te gaan met psychische diversiteit. Veel werkgevers hebben dan ook - zonder dat ze dit weten - mensen met een psychische aandoening in dienst. Wanneer psychische aandoeningen beter bespreekbaar zijn, zoeken mensen sneller hulp en herstellen ze eerder. Dit dringt onnodig verzuim terug en de tevredenheid en productiviteit van medewerkers stijgt. Daarom is het belangrijk om aandacht te besteden aan het onderwerp.

Ook (zorg)professionals kunnen soms stigmatiseren, vaak met de beste bedoelingen (zie ook kader 1). Wat wel of niet als stigmatiserend wordt ervaren, kan per cliënt, per hulpverlener en ook per situatie verschillen. Destigmatiserend werken is vooral een zoektocht, waarvan het (gezamenlijk) reflecteren op het eigen professionele handelen een essentieel onderdeel uitmaakt.

Verkenning

Samen Sterk zonder Stigma verspreidt al kennis en tools voor destigmatisering bij werkgevers, werknemers en ggz-professionals, maar nog niet bij arboartsen¹ en arbeidsdeskundigen. Deze beroepsgroepen komen echter ook veel in aanraking met werknemers met psychische problematiek. Om te achterhalen wat er nodig is voor een destigmatiserende dienstverlening laat Samen Sterk zonder Stigma daarom een verkenning uitvoeren. In de verkenning staan de volgende vragen centraal:

1. Wat is de rol van stigma bij arboartsen en arbeidsdeskundigen?
2. Welke kennis en tools zijn nodig om stigma te verminderen en destigmatiserende dienstverlening aan te bieden?
3. Hoe kunnen die kennis en tools het beste worden verspreid?

De verkenning wordt uitgevoerd in de vorm van 12 (groeps)interviews met ervaringsdeskundigen, arbeidsdeskundigen, arboartsen, managers van arbeidsdeskundigen en arboartsen, experts en vertegenwoordigers van brancheverenigingen. Het resultaat is een intern verslag voor Samen Sterk zonder Stigma. Op basis van de bevindingen worden vervolgactiviteiten in gang gezet.

¹ We bedoelen alle artsen die vanuit een arbodienst werken, dus ook bedrijfsartsen.

Kader Voorbeelden van stigmatisering in de werkcontext

Uit onderzoek blijkt dat zorgprofessionals net zoveel stigmatiseren als mensen in de algemene bevolking. Oorzaken zijn:

- Zij zijn even vatbaar voor publiek stigma, zoals beeldvorming in de media.
- Als zij vooral geconfronteerd worden met cliënten in tijden van crisis en veel minder vaak met herstelde cliënten, krijgen zij een vertekend beeld.
- Onvoldoende aandacht in de opleiding speelt ook een rol.

Onder werkgevers en leidinggevenden bestaat een negatief beeld van mensen met psychische problematiek. Bestaande vooroordelen zijn dat zulke werknemers minder productief zijn, een grote kans hebben op terugval, een gevaar vormen voor de veiligheid van klanten, collega's of zichzelf, minder betrouwbaar zijn en zich vreemd of onvoorspelbaar kunnen gedragen. Stigmatisering op het werk leidt tot minder promotiemogelijkheden, minder verantwoordelijkheden toebedeeld krijgen, fouten toeschrijven aan de aandoening, roddelen en subtiele vormen van uitsluiting. Psychische klachten zijn bovendien de belangrijkste factor die bepaalt of een werkgever een werknemer voor zijn bedrijf wil behouden.

Arboartsen en arbeidsdeskundigen kunnen dezelfde vooroordelen hebben als werkgevers en leidinggevenden. Zij kunnen (mogelijk) ook:

- Somatische klachten toeschrijven aan de psychische aandoening: 'het zit vast tussen je oren'.
- De diagnose (en niet de mens) voorop zetten of diagnostiek onzorgvuldig gebruiken. Bijvoorbeeld onbewust te pas en te onpas een etiket op iemand plakken.
- Cliënten met een psychische aandoening weinig vertrouwen of hoop geven.
- Betuttelen of overbezorgd medelijden tonen: "Je weet toch dat je daar weer somber van wordt? Lukt het om werk te vinden met je ziekte?"

Meer informatie

- Aukje Smit, zelfstandig onderzoeker, 06 372 78973
- Thomas Pruijsen, projectmedewerker bij Samen Sterk zonder Stigma, 06 30 467 036

www.samensterkzonderstigma.nl